

Bistand til sikrings- og miljøtiltak i vassdrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan gi bistand til planlegging og gjennomføring av sikrings-tiltak mot flom, isgang, erosjon og skred i og langs vassdrag. NVE kan også gi bistand til tiltak for å rehabilitere vassdragsmiljøet der dette er negativt påvirket av inngrep. For tiltak som NVE gir bistand til må kommunen, grunneiere og/eller andre som har nytte av tiltaket, normalt dekke 20 prosent av totalkostnadene. Melding om behov for tiltak skrives på skjema som fås ved NVEs regionkontorer, fra NVEs nettsider eller i kommunen.

1 Innledning

Byggelse, infrastruktur, jordbruksareal og andre verdier langs vassdragene kan bli utsatt for skader ved flom, isgang, erosjon og skred. Slike skader kan forebygges ved ulike sikringstiltak.

Flom, erosjon og skred langs vassdrag er naturlige prosesser, og en del av det naturlige vassdragsmiljøet. Utbygging og arealbruk langs vassdrag må ta hensyn til dette. NVE prioriterer sikringstiltak som har stor nytte i forhold til kostnadene, og som ikke gir negative virkninger på vassdragsmiljøet.

2 Typer av tiltak

Erosjonssikring skal hindre skader som følge av elvas graving i elvebredder eller elvebunn. Den vanligste metoden er å kle elveskråningen og en del av elvebunnen på den utsatte strekningen med stein (se fig. 3). I noen tilfeller kan en bygge terskler eller utstikkere i elveløpet for å senke hastigheten og lede strømretningen på vannet. Tømmer, planter eller annet materiale kan brukes til erosjonssikring der forholdene ligger til rette for det.

Flomsikring skal redusere faren for oversvømmelse ved flom eller isgang. Den vanligste metoden er å bygge tette, flomsikre voller (flomverk) mot elva eller innsjøen (se fig. 4). I noen tilfeller kan en dempe flomskadene ved å grave ut masser fra elveløpet, og på

den måten utvide løpet og senke flomvannstanden. I elver som fører mye masse, kan det være aktuelt å bygge bassenger som fanger opp løsmassene, der en kan fjerne massene på en kontrollert måte.

Skredsikring kan bestå av ulike tiltak, avhengig av hvilke type skred det er snakk om. Ved sikring mot leirskred er det som oftest aktuelt å sikre elvekant og elvebunn mot erosjon slik at elva ikke graver seg inn i den skredfarlige leira. Ofte legges i tillegg en støttefylling opp mot rasskrenten. Ved flomskred (skred av løsmasser langs bekkeløp i bratte lier) kan det være aktuelt å bygge skredvoller som skal lede skredmassene utenom arealer der de kan gjøre skade. NVE vurderer i hvert tilfelle om skredsikring hører inn under NVEs oppgaver som vassdragsmyndighet.

NVE kan også gi bistand til opprydding og utbedring av skader etter skred og flom, herunder sikring mot nye skader. Når det gjelder erstatning etter skade, vises det til kapittel 4 nedenfor.

Miljøtiltak tar sikte på å rehabilitere eller restaurere vassdragsmiljøet der det er forringet av tidligere inngrep som kanalisering, bekkelukking, tømmerfløting o.l. Det legges vekt på landskap, forholdene for fisk, mulighetene for fiske og friluftsliv, og det biologiske mangfoldet. Tiltakene kan gå ut på å åpne gamle flomløp,

etablere kantvegetasjon, bygge terskler i elva, og å slake ut skjæmmende og bratte steinfyllinger og eventuelt dekke dem med elvegrus. Også små tiltak kan skape variasjon og liv i kanaliserte elveløp, f.eks. utplassering av stein og steingrupper i elva.

NVE kan i visse tilfeller også gi bistand til restaurering av gamle vassdragsanlegg for å ivareta verdifulle kulturmiljø. Miljøtiltak er ofte kombinert med sikringstiltak.

3 Saksgang

Melding om behov for tiltak

Grunneier, grunneierlag, huseiere, foreninger eller andre som ønsker bistand fra NVE til planlegging og gjennomføring av tiltak, kan skrive melding om dette på skjema som fås ved NVEs regionkontorer (se adresser på siste side), fra NVEs nettsider eller i kommunen. Utfyllende opplysninger kan gjerne gis i eget brev. Meldingen skal sendes til kommunen til foreløpig uttalelse, før kommunen sender den videre til NVEs regionkontor (se fig. 1).

Vurdering og prioritering av tiltak

Når meldingen er mottatt, vurderer NVE om statlig bistand kan være berettiget. NVE legger vekt på om den samfunnsmessige nytten av tiltaket (verdien av det som skal sikres) forsvarer kostnadene. NVE vurderer videre vassdragstekniske og miljømessige hensyn. NVE legger også vekt på om det er tatt tilstrekkelig hensyn til faren for flom, erosjon og skred ved utbygging av området.

NVE gir ikke bistand til senking av bekker og elver for å tørrlegge vassjuk dyrkingsjord. Heller ikke sikring av fritidshytter, utmark eller beiteområder blir prioritert.

Tiltaket blir vurdert i forhold til behov for tiltak i hele vassdraget, og hvilke konsekvenser tiltaket kan få for andre deler av vassdraget. I vernede vassdrag blir det foretatt en spesielt streng vurdering av tiltakets virkning på verneinteressene.

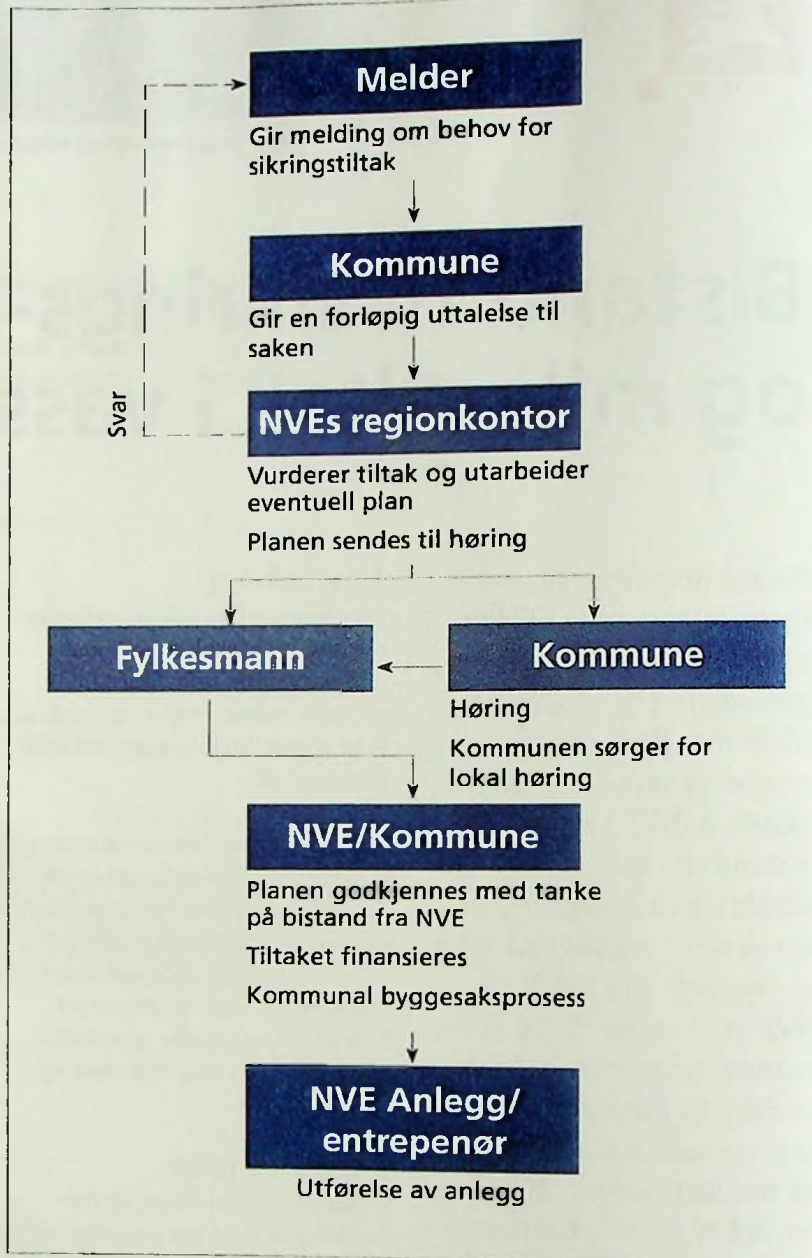

Fig. 1 Saksgang, sikringstiltak i vassdrag

Avslag på bistand til sikring

Tiltak som ikke kvalifiserer til bistand, og tiltak som NVE ikke kan prioritere på budsjettet de nærmeste årene, blir avslått. Saken kan også avslås senere i prosessen, f.eks. dersom planleggingen viser at tiltaket blir uforholdsmessig kostbart i forhold til nytten, eller dersom høringen viser at andre parter har sterke motforestillinger. I visse tilfeller kan NVE gi bistand til planlegging av tiltak, mens bistand til gjennomføring blir avslått.

Selv om NVE avslår å gi bistand, kan grunneier planlegge og utføre tiltak i

egen regi og for egen regning. Melding om tiltaket må da sendes NVEs regionkontor, for å få avklart om tiltaket må ha særskilt tillatelse etter vannressursloven. NVEs regionkontorer kan også gi råd om hvordan tiltak kan utformes og gjennomføres. Dersom det ikke trengs tillatelse etter vannressursloven, må den som skal utføre sikringen ta kontakt med kommunen for å avklare tiltaket i forhold til bestemmelsene i plan- og bygningsloven. Fylkesmannen skal vurdere om det kreves særskilt tillatelse etter Lov om laks- og innlandsfisk.

Planlegging

Dersom tiltaket blir prioritert med tanke på bistand fra NVE, vil NVE vanligvis utføre nødvendige forundersøkelser og beregninger, gjennomføre planleggingen og stå for prosessen fram mot godkjent plan. NVE utarbeider videre et kostnadsoverslag, og vurderer nytte og konsekvenser ved tiltaket.

NVE vurderer om tiltaket krever særskilt tillatelse etter vannressursloven. Dersom dette er tilfelle, skjer den videre saksbehandlingen etter reglene i denne loven. Dersom slik tillatelse ikke kreves, tar NVE kontakt med kommunen for å avklare den videre saksgangen i forhold til plan- og bygningsloven. NVE tar også kontakt med andre myndigheter som blir berørt eller som kan yte bistand, for eksempel miljøvernmyndigheter, samferdselsmyndigheter, jordbruksakkyndige, kulturminnemyndigheter og andre eventuelle samarbeidspartnere. Det blir lagt stor vekt på flerbruks- og miljøhensyn.

Høring

Den ferdige planen blir sendt på høring til kommunen og fylkesmannen. Kommunen har ansvar for nødvendig kunngjøring og innhenting av uttalelser fra berørte lokale parter, myndigheter og andre lokale interesser. Ofte er det aktuelt med et informasjonsmøte med berørte parter. Kommunen sender sin uttalelse til fylkesmannen.

Fylkesmannen vurderer tiltaket i forhold til andre interesser, og i forhold til bestemmelsene i forurensningsloven og laks- og innlandsfiskekloven. Fylkesmannen sender sin uttalelse til NVE sammen med uttalelsene fra kommunen og lokale parter. Planen kan endres dersom høringsrunden avdekker behov for dette. Ved større endring kan det være nødvendig med en ny høring.

Godkjenning av plan med tanke på bistand fra NVE

Godkjenning av planen med tanke på bistand fra NVE fattes etter en vur-

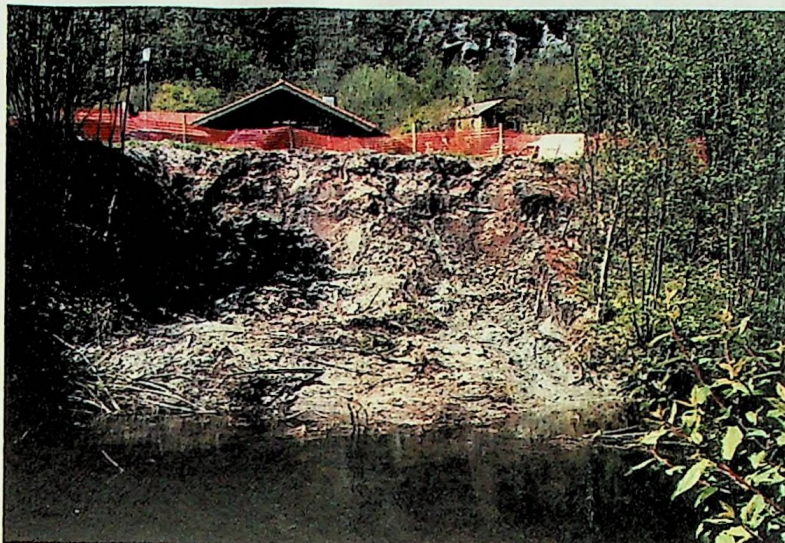

Fig. 2 Ras forårsaket av elvas erosjon. Songdalselva ved Birkelid

dering av de tekniske, miljømessige og økonomiske forhold ved tiltaket, og uttalelsene fra andre parter. NVE prioriterer de anlegg som har størst samfunnsmessig nytte.

Stortinget har vedtatt at det skal ytes en distriktsandel ved sikringstiltak som NVE støtter. Distriktsandelen er normalt på 20 prosent av totalkostnadene. NVE kan kreve høyere distriktsandel for tiltak med begrenset samfunnsmessig nytte i forhold til kostnadene, eller hvis andre forhold tilsier dette. For tiltak med stor nytte for allmennheten, tiltak som reduserer risikoen for tap av menneskeliv, og ved krisetiltak, kan distriktsandelen reduseres eller sløyfes. For kombinerte tiltak og samarbeidsprosjekter blir kostnadsfordelingen avtalt særskilt mellom NVE, kommunen og andre aktuelle samarbeidsparter, f.eks. Statens vegvesen, Statens naturskadefond, fylkesmennene eller andre.

Kommunalt vedtak

For alle tiltak som utføres med bistand fra NVE må kommunen fatte et vedtak der den bl.a. garanterer for innbetaling av distriktsandelen. Kommunen kan kreve at grunneier, evt. andre som har nytte av tiltaket, skal betale hele eller deler av distriktsandelen. Kommunevedtaket forplikter også kommunene til å være tiltaksha-

ver ved gjennomføring av arbeidet, og å sørge for nødvendige tillatelser etter plan- og bygningsloven.

Gjennomføring av tiltak

Når alle tillatelser foreligger, når planen er godkjent med tanke på bistand fra NVE, når kommunevedtak, med bl.a. garanti for distriktsandel er gjort, og når byggetillatelse og andre praktiske spørsmål er ordnet, blir anleggene vanligvis utført under ledelse av NVE. I enkelte tilfeller kan NVEs bistand gis i form av pengetilskudd. Budsjettsituasjonen kan gjøre at det blir flere års ventetid fra tiltaket er godkjent til det er midler til gjennomføringen.

NVE har egen anleggsenhet (NVE Anlegg), som har høy kompetanse i utførelse av vassdragstekniske anlegg. Under forutsetning av at NVE Anlegg har kapasitet, vil de kunne utføre tiltaket. I andre tilfeller blir hele eller deler av arbeidet utført av ekstern entreprenør.

4 Flomskader – naturskader

For erstatning av verdier som kan forsikres mot brann, må den skadelidte henvende seg til sitt forsikringselskap. Ved andre naturskader må den skadelidte henvende seg til Statens naturskadefond, representert ved

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er et direktorat under Olje- og energidepartementet med ansvar for å forvalte landets vann- og energiresurser.

NVE skal sikre en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene, fremme en effektiv kraftomsetning og kostnads-effektive energisystemer og bidra til en effektiv energibruk.

NVE har en sentral rolle i beredskapen mot flom og vassdragsulykker og leder den nasjonale kraftforsyningsberedskapen.

NVE er engasjert i FoU og internasjonalt samarbeid innen sine fagområder. NVE er nasjonal faginstitusjon for hydrologi.

Informasjon fra Norges vassdrags- og energidirektorat

Faktaark nr. 2 2001 (erstatte Dialogark nr 1 2000)

lensmannen. Disse sakene behandles videre av Statens naturskadefond. Melding om behov for opprensning og forebyggende tiltak kan også rettes til NVEs regionkontor i vedkommende distrikt, som forklart i punkt 3 (mel-

ding om behov for tiltak). Ved akutt fare for liv og helse og skade på verdier som følge av flom og ras, skal politiet (lensmann) varsles.

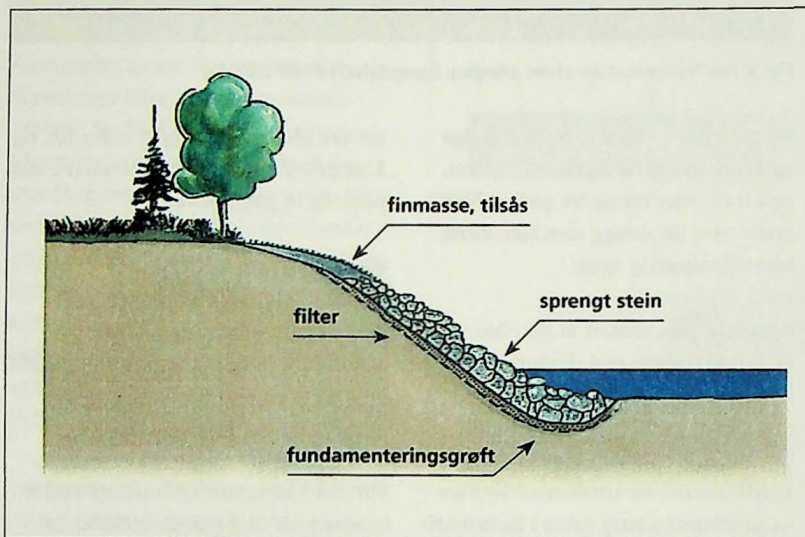
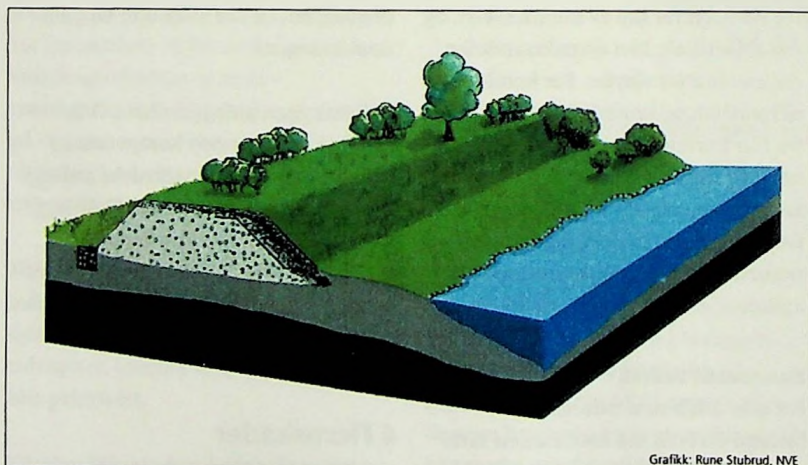

Fig. 3 Vanlig erosjonssikring i elv

Grafikk: Rune Stubrud, NVE

Fig. 4 Flomverk

Fakta

Norges vassdrags- og energidirektorat

Hovedkontor

Middelthunsgt. 29 Postboks 5091
Majorstua 0301 Oslo
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
Internettadresse: www.nve.no

Region Midt-Norge (RM)

Trekanten, Vestre Rosten 81,
7075 Tiller
Telefon: 72 89 65 50
Telefaks: 72 89 65 51
E-postadresse: rm@nve.no

Region Nord (RN)

Kongensgate 14-18
Postboks 394, 8505 Narvik
Telefon: 76 92 33 50
Telefaks: 76 92 33 51
E-postadresse: rn@nve.no

Region Sør (RS)

Anton Jenssens gate 5
Postboks 2124, 3103 Tønsberg
Telefon: 33 37 23 00
Telefaks: 33 37 23 05
E-postadresse: rs@nve.no

Region Vest (RV)

Naustdalsvn. 1b
Postboks 53, 6801 Førde
Telefon: 57 83 36 50
Telefaks: 57 83 36 51
E-post: rv@nve.no

Region Øst (RØ)

Vangsveien 73
Postboks 4223, 2307 Hamar
Telefon: 62 53 63 50
Telefaks: 62 53 63 51
E-postadresse: ro@nve.no

Ansvarlig: Informasjonsdirektør
Sverre Sivertsen
Fagansvarlig: Steinar Schanche

Opptrykk 2005, NVE Kopisenter: 500